

መስከረም 25 ቀን 2003 ዓ.ም

ዳኞች፡- ብርሀኑ አመነው

አልማው ወሌ

በላቸው አንሺሶ

ዓሊ መሐመድ

ሱልጣን አባተማም

አመልካች ፡- ሚ/ር ካርሎ ካስቴሊ

ተጠሪ ፡- የወ/ሮ ዘውዴ ደሚኒኮ ውርስ አጣሪ አቶ ታምራት ኪዳነ ማርያም

መዝገቡን መርምረን የሚከተለውን ፍርድ ሰጥተናል፡፡

ፍ ር ድ

ጉዳዩ የቀረበው አመልካች የፌዴራል ከፍተኛ ፍርድ ቤት በመዝገብ ቁጥር 43181 ጥቅምት 7 ቀን 1999 ዓ.ም የሰጠው ውሳኔና ከውሳኔው በፊት ባቀረብኩት የመጀመሪያ የክስ መቃወሚያ ላይ የሰጠው ብይን እንደዚሁም የፌዴራል ጠቅላይ ፍርድ ቤት ይግባኝ ችሎት በመዝገብ ቁጥር 28021 ግንቦት 2 ቀን 1999 ዓ.ም የሰጠው ትዕዛዝ መሠረታዊ የህግ ስህተት ያለበት ስለሆነ በሰበር ታይቶ እንዲታረምልኝ በማለት ሀምሌ 24 ቀን 1999 ዓ.ም የተጻፈ የሰበር አቤቱታ ስላቀረቡ ነው። የክርክሩ መነሻ የወ/ሮ ዘውዴ ደሚኒኮ የውርስ አጣሪ ሆነው ወ/ሮ ዘውዴ ደሚኒኮ በአሜሪካን አገር በእንግሊዘኛ ቋንቋ እንደ አውሮፓውያን አቆጣጠር ፌብረዋሪ 6 ቀን 2005 ዓ.ም በአደረጉት ግልፅ ኑዛዜ የተሾሙ መሆኑን በመግለፅ የአሁን አመልካች ከሚች ወ/ሮ ዘውዴ ደሚኒኮ ጋር መስከረም 29 ቀን 1990 ዓ.ም በተደረገ የኪራይ ውል በአዲስ አበባ ከተማ በቀድሞው ወረዳ 23 ቀበሌ 13 የቤት ቁጥር 1822 በወር ብር 6500 (ስድስት ሺ አምስት መቶ ብር) ለመክፈል ተስማምተዋል ስለዚህ የኪራይ ገንዘቡን እንዲከፍሉና ቤቱን እንዲያስረክቡ በማለት አቶ ታምራት ኪዳነ ማርያም ያቀረቡት ክስ ነው። አመልካች በተከላከሉት ቀርቦ የመጀመሪያ የክስ መቃወሚያ አቅርቧል። አመልካች አቶ ታምራት ኪዳነ ማርያም በውርስ አጣሪነት ተሾሜበታለሁ የሚሉት ኑዛዜ በውጭ አገር የተደረገ በኢትዮጵያ ኤምባሲ ወይም ቆንሲላ ጽ/ቤት ትክክለኛነቱ ያልተረጋገጠ በመሆኑ ህጋዊ ውጤት የለውም ስለዚህ ክስ ለማቅረብ የሚያስችል ሥልጣን ስለሌለው ክስ ሊያቀርብብኝ አይገባም በማለት የመጀመሪያ ደረጃ መቃወሚያ አቅርቧል። የከፍተኛ ፍርድ ቤት የግራ ቀኙን ክርክር ከሰማ በኋላ የአመልካችን የመጀመሪያ ደረጃ መቃወሚያ ግንቦት 28 ቀን 1998 ዓ.ም በሰጠው ብይን ውድቅ በማድረግ በፍሬ ጉዳዩ በማከራከር አመልካች ተጠሪ ክስ ያቀረበበትን ቤት ለውርስ አጣሪው እንዲያስረክብ የቤቱን ኪራይ እንዲከፍል በማለት ውሳኔ ሰጥቷል።

አመልካች በዚህ ውሳኔ ቅር በመሰኘት ይግባኝ ለፌዴራል ጠቅላይ ፍርድ ቤት ይግባኝ ሰሚ ችሎት አቅርበው ይግባኝ ሰሚው ችሎት በሥር ፍርድ ቤት የተፈፀመ የህግ ወይም የፍሬ ጉዳይ

ስህተት የለም በማለት ይግባኙን ሰርዞታል። አመልካች ለዚህ ችሎት ባቀረቡት የሰበር አቤቱታ በውጭ ቋንቋ ተፅፈው ከውጭ አገር ወደ አገር ውስጥ የሚገቡ ሰነዶች በኢትዮጵያ ቆንጶ ቆንጶ ቆንጶ ተረጋግጠው ካልገቡ በስተቀር ውጤት እንደማይኖራቸው የሰነዶች ምዝገባ አዋጅ 334/95 አንቀፅ 2 አንቀፅ 26 እና አንቀፅ 27(1)ን አጣምሮ በማንበብ ለመገንዘብ እየተቻለ በኢትዮጵያ ቆንጶ ቆንጶ ቆንጶ ተረጋግጠና ሚች ወ/ሮ ዘውዴ አሜሪካን አገር አድርገውታል ተብሎ በቀረበ ኑዛዜ የውርስ አጣሪ ሆኖ ተሾሟል በሚል ምክንያት ክስ ለማቅረብ የሚያስችል ሥልጣን ሳይኖረው ያቀረበውን ክስ ተቀብሎ ማስተናገዱና ውሳኔ መስጠቱ መሠረታዊ የህግ ስህተት ያለበት ሥልጣን በሰበር ታይቶ ይታረምልኝ በማለት አመልክቷል። ተጠሪ በበኩሉ ሚች ወ/ሮ ዘውዴ ዶሜኒኮ በውጭ የኢትዮጵያ ቆንጶ ቆንጶ ቆንጶ አለመረጋገጡ ሰነዱን ህጋዊ ውጤት እንዳይኖረው የሚያደርግ ምክንያት አይደለም። ህጋዊ ውጤት እንዲኖራቸው የግዴታ መመዘኛና መረጋገጥ የሚገባቸው ሰነዶች ዝርዝር በአዋጅ ቁጥር 334/1995 አንቀፅ 5 ተደንግጓል። የኑዛዜ ሰነድ ህጋዊ ውጤት ለማግኘት መመዘኛና መረጋገጥ ያለበት ሰነድ ስለመሆኑ በአንቀፅ 5 አልተደነገገም። ስለሆነም አመልካች ሚች ዘውዴ ዶሜኒኮ በአሜሪካን አገር ያደረጉት ግልፅ ኑዛዜ ሰነድ የመመዘኛና የማረጋገጥ ሥልጣን ባላቸው የኢትዮጵያ ቆንጶ ቆንጶ ቆንጶ ያልተረጋገጠ ስለሆነ ህጋዊ ውጤት የለውም በማለት ያቀረበው ክርክር የህግ ድጋፍ የለውም የበታች ፍርድ ቤቶች ውሳኔ መሠረታዊ የህግ ስህተት የለበትም በማለት መልስ ሰጥቷል። አመልካች የሰበር አቤቱታውን በማጠናከር የመልስ መልስ ሰጥተዋል። አመልካችና ተጠሪ በፅሁፍ ካደረጉት ክርክር በተጨማሪ ችሎቱ የግራ ቀኙን ክርክር ሰምቷል።

ከሥር የክርክር አመጣጥና በሰበር የቀረበው የፅሁፍ ክርክር በአጭሩ ከላይ የተገለፀው ሲሆን እኛም ጉዳዩን የሚችን ወራሾች በመወከል በአመልካች ላይ ክስ ያቀረበውና የውርስ አጣሪ ሆኜ ተሾሜአለሁ የሚለው ሰው የውርስ አጣሪ ሆኖ የተሾመበት የወ/ሮ ዘውዴ ዶሜኒኮ በውጭ አገር አድርገውታል የተባለው ግልፅ ኑዛዜ ሰነድ ክስ ለማቅረብ የሚያስችለው ነው ወይስ አይደለም የሚለውን ጭብጥ በመያዝ መዘገቡን መርምረናል።

መዘገቡን እንደመረመርነው ሚች ወ/ሮ ዘውዴ ዶሜኒኮ እንደ አውሮፓ አቆጣጠር ፌብሪዋሪ 6 ቀን 2005 ዓ.ም በአሜሪካን አገር ሆነው በእንግሊዘኛ ቋንቋ በፍታብሔር ህግ ቁጥር 881 መሠረት ባደረጉት ግልፅ ኑዛዜ ክስ የቀረበበትን ቤት በኤርትራ ግዛት አሥመራ ከተማ ውስጥ የእየሱስ ኦርቶዶክስ ቤተክርስቲያን ደቂ ገበሬ ለሚገኝና አብርሀበሀታ አይነስውራን ትምህርት ቤት ሙሉ የባለቤትነት መብቱ እንዲዛወር የተናዘዙ መሆኑንና ይህንንና ሌሎች የኑዛዜ ቃሎችን እንዲያስፈፅም አቶ ታምራት ኪዳነማርያም በውርስ አጣሪነት የሾሙ መሆኑን የሚገልፅ ሰነድ ነው። ተጠሪ የሚከራከሩት ይህ ኑዛዜ በሰነዶች ማረጋገጥና ምዝገባ አዋጅ ቁጥር 334/1995 አንቀፅ 2 ንዑስ አንቀፅ 2 ሰነድ በሚለው ትርጉም ሥር የሚወድቅ ቢሆንም ሰነዱ በውጭ አገር የኢትዮጵያ ቆንጶ ቆንጶ ቆንጶ አለመመዘኛና አለመረጋገጡ ህጋዊ ውጤት አያሳጣውም። ምክንያቱም “ኑዛዜ” ካልተረጋገጠና ካልተመዘገበ ህጋዊ ውጤት ከማይኖራቸው ሰነዶች አንደኛው አለመሆኑን ከአዋጅ አንቀፅ 5 ንዑስ አንቀፅ 1 ድንጋጌ መረዳት የሚቻል በመሆኑ የሚል ሲሆን የከፍተኛው ፍርድ ቤት እና የጠቅላይ ፍርድ ቤት ይግባኝ ሰሚ ችሎት ይህንን አተረጓጎም በመከተል ሚች በውጭ አገር አድርገውታል የተባለው የኑዛዜ ሰነድ ህጋዊ ውጤት አለው ከሚል መደምደሚያ ላይ ደርሰዋል።

በእኛ በኩል ተጠሪ ያቀረበው የኑዛዜ ሰነድ ወ/ሮ ዘውዴ ዶሜኒኮ ኢትዮጵያ ውስጥ ያደረጉት የኑዛዜ ሰነድ ቢሆን ከላይ የተሰጠው የህግ ትርጉም ተገቢነት ያለው ነው። ሆኖም ተጠሪ ያቀረበው ሚች ኢትዮጵያ ውስጥ ያደረጉትን የኑዛዜ ሰነድ ሳይሆን በአሜሪካን አገር ፈፀመውታል የተባለውን

የኑዛዜ ሰነድ በሌላ አነጋገር የውጭ አገር ሰነድ (Foreign document) ነው። አንድ ሰነድ የውጭ አገር ሰነድ (Foreign document) የሚባለው በውጭ አገር ተፅዕኖ ተዘጋጅቶ ከውጭ አገር የተላከና ወደ አገር ውስጥ የገባ ሲሆን ነው። ይኸም በመሆኑ በውጭ አገር በሚገኙ የኢትዮጵያ ኤምባሲ ወይም ቆንሲላ ጽ/ቤቶች ትክክለኛነቱ ያልተረጋገጠና ያልተመዘገበ የውጭ አገር ሰነድ በኢትዮጵያ ፍርድ ቤቶች ቢቀርብ ህጋዊ ውጤት ይኖረዋል ወይ? የሚለውን ጥያቄ የሚያስነሳ ነው።

አዋጅ ቁጥር 334/1995 በውጭ አገር የተደረጉ ሰነዶች በአዋጁ መሠረት ካልተመዘገቡና ካልተረጋገጡ ህጋዊ ተቀባይነትና ውጤት አይኖራቸውም በማለት ያስቀመጠው ራሱን የቻለ ግልፅ ድንጋጌ የለም። አዋጁ ስለ “ውጭ ሰነዶች” መረጋገጥና ህጋዊ ውጤት ስለሚያገኙበት ሁኔታ ከላይ በተገለፀው መንገድ በግልፅ ያልደነገገ ቢሆንም በውጭ አገር ተደርጓል ተብሎ የቀረበ ኑዛዜ በኢትዮጵያ ኤምባሲዎች ወይም ቆንሲላ ጽ/ቤቶች ባይረጋገጥም በኢትዮጵያ ፍርድ ቤቶች ፊት ሲቀርብ ህጋዊ ውጤት ይኖረዋል ከሚለው መደምደሚያ ላይ የሚያደርስ አይደለም። ምክንያቱም ከውጭ አገር የሚገቡ የመንግስትም ሆነ የግል ሰነዶች ትክክለኛነታቸው በኢትዮጵያ ኤምባሲ ጽ/ቤቶችና በውጭ በሚገኙ የኢትዮጵያ ቆንሲላ ጽ/ቤቶች እየተረጋገጡና እየተመዘገቡ መግባት ያለባቸው መሆኑን አዋጅ ቁጥር 334/1995 አንቀፅ 26 ንዑስ አንቀፅ 1 “በውጭ አገር የኢትዮጵያ ኤምባሲዎችና ቆንሲላ ጽ/ቤቶች ወደ ኢትዮጵያ የሚገቡ ሰነዶችን ያረጋግጣሉ” በሚል መንገድ የደነገገና ይኸም ድንጋጌ አስገዳጅ የህግ ድንጋጌ መሆኑን በድንጋጌው የእንግሊዘኛ ቅጅ “Ethiopian Embassies and Consular offices shall authenticate documents entering in to Ethiopia” በማለት ከውጭ አገር የሚገቡ ሰነዶች ትክክለኛነት በኢትዮጵያ ኤምባሲ ወይም ቆንሲላ ጽ/ቤት ትክክለኛነታቸው መረጋገጥ ያለበት መሆኑ አስፈላጊና የግድ መፈፀም የሚገባው ተግባር መሆኑን የሚደነግግ በመሆኑ ነው።

ስለሆነም ተጠሪ የውርስ አጣሪ ሆኜ ተሹሜበታለሁ የሚለው በውጭ አገር ሚች አድርገውታል የተባለው የኑዛዜ ሰነድ የአዋጅ ቁጥር 334/95 አንቀፅ 26 ንዑስ አንቀፅ 1 በሚደነግገው መሠረት አሜሪካን አገር በሚገኘው የኢትዮጵያ ኤምባሲ ትክክለኛነቱ ተረጋግጦና ተመዘግቦ የመጣ ሰነድ አይደለም። ሰነዱ በህጉ በአስገዳጅነት የተቀመጠውን መስፈርት ማለትም በውጭ በሚገኘው የኢትዮጵያ ኤምባሲ ወይም ቆንሲላ ጽ/ቤት ትክክለኛ ሰነድ መሆኑ ተረጋግጦና ተመዘግቦ ያልቀረበ በመሆኑ ህጋዊ ውጤት ሊሰጠው ስለማይገባ ተጠሪ የውርስ አጣሪ ሆኜ ተሹሜበታለሁ በማለት ያቀረበው ሰነድ አመልካችን በፍርድ ቤት ከስዕ ለመከራከር የሚያስችለው ሰነድ ሆኖ አላገኘነውም።

በመሆኑም የከፍተኛው ፍርድ ቤትና የጠቅላይ ፍርድ ቤት ይግባኝ ሰሚ ችሎት ተጠሪ ክስ ለማቅረብ ሥልጣን አግኝቼበታለሁ በማለት ያቀረበው ኑዛዜ ኢትዮጵያ ውስጥ የተደረገ ሳይሆን በውጭ አገር ተደረገ ተብሎ የቀረበና ኑዛዜው የሚች ወ/ሮ ዘውዴ ዶሜንኮ ትክክለኛ የኑዛዜ ቃል ስለመሆኑ አዋጅ ቁጥር 334/95 አንቀፅ 26 ንዑስ አንቀፅ 1 መሠረት በአሜሪካን አገር በሚገኘው የኢትዮጵያ ኤምባሲ ያልተረጋገጠና ያልተመዘገበና ይኸም በመሆኑ ህጋዊ ውጤት የሌለው መሆኑን ሳይገናዝቡ ተጠሪ ያቀረበውን ክስ በመቀበል አከራካሪውን ውሳኔ መስጠታቸው ከላይ የተጠቀሰውን የህግ ድንጋጌ ይዘት መንፈስ ዓላማና የሚያስከትለውን ህጋዊ ውጤት ያላገናዘበና መሠረታዊ የህግ ስህተት ያለበት ነው በማለት ወስነናል።

ው ሣ ኔ

1. የከፍተኛው ፍርድ ቤት በመዝገብ ቁጥር 43181 ጥቅምት 7 ቀን 1999 የሰጠው ውሣኔና ግንቦት 28 ቀን 1998 ዓ.ም የሰጠው ብይን ሙሉ ለሙሉ ተሸሯል።
2. የፌደራል ጠቅላይ ፍርድ ቤት ይግባኝ ችሎት ግንቦት 2 ቀን 1999 ዓ.ም የሰጠው ትዕዛዝ ተሸሯል።
3. ሟች ወ/ሮ ዘውዴ ዶሜንኮ በአሜሪካን አገር አድርገውታል የተባለው ኑዛዜ ትክክለኛነት አሜሪካን በሚገኘው በኢትዮጵያ ኤምባሲ ያልተረጋገጠና ያልተመዘገበ በመሆኑ ህጋዊ ውጤት የሌለውና ተጠሪን ክስ ለማቅረብ የሚያስችል አይደለም ብለናል።
4. በዚህ ፍርድ ቤት ያወጡትን ወጭና ኪሣራ ግራ ቀኙ ለየራሳቸው ይቻሉ ይህ ፍርድ በፌዴራል ጠቅላይ ፍርድ ቤት ሰበር ችሎት በሙሉ ድምፅ ተሰጠ።

የማይነበብ የአምስት ዳኞች ፊርማ አለበት።

ራ/ታ